

TÁRSULATI ÜGYEK.

Választmányi ülés 1900. évi februárius 21-ikén.

Elnök: Wartha Vincze.

Jegyző: Aujeszky Aladár.

Jelen vannak: Borbás Vincze, Chyzer Kornél, Csapodi István, Daday Jenő, Entz Géza, Fröhlich Izidor, Heller Ágost, Herman Ottó, Horváth Géza, Ilosvay Lajos, Kalecsinszky Sándor, Klein Gyula, Koch Antal, Lengyel Béla, Lóczy Lajos, Nuricsán József, Pertik Ottó, Pethő Gyula, Schmidt Sándor, Staub Móricz, Schenek István, Schuller Alajos, Szily Kálmán, Thanhoffer Lajos és Wittmann Ferencz választmányi tagok; Paszlavszky József első titkár, Csopey László másodtitkár és Lengyel István pénztárnok.

Az elnök bejelenti a közgyűlési választások eredményét, üdvözli az újonnan választott tisztikart és a választmányi tagokat, felkérvén őket a Társulat ügyeinek érdekében való további munkálkodásra. — Paszlavszky József első titkár a saját és megválasztott tisztársai nevében megköszöni a bizalmat; igéri, hogy e bizalomnak igyekezni fognak a jövőben is megfelelni; a választmány tagjainak támogatását kéri, különösen azon mult évi ígéretökre számít, mely szerint a Közlöny színvonalának emelésére egy-egy cikk megírását helyezték kilátásba.

Az elnök bemutatja az utolsó rendes és rendkívüli választmányi ülés jegyzőkönyvét — a melyek hitelesítettnek.

Paszlavszky József első titkár tudatja, hogy a közgyűlésen megválasztott választmányi tagok beérkezett nyilatkozataik szerint a választást mindannyian elfogadták s Társulatunk céljainak előmozdítását ígérték. — Tudomásul van.

A titkár jelenti, hogy az alapszabályok értelmében a közgyűlés után az első választmányi ülésnek feladata a pénztárnok és könyvtárnok választása titkos szavazattal.

Az elnök felkéri Schmidt Sándor választmányi tagot a szavazatok beszedésére. — Beadatott összesen 27 szavazat. Pénztárnoknak megválasztatott Lengyel István 27 és könyvtárnoknak Ráth Arnold 27 szavazattal. A választmány éljenzéssel üdvözli az egyhangúlag újra megválasztott pénztárnokot és könyvtárnokot.

Lengyel István pénztárnok a maga és betegen fekvő tisztársa nevében megköszöni a választmánynak újolag nyilatkozó bizalmát s igéri, hogy minden igyekezete a Társulat jóvoltának előmozdítására fog irányulni.

A pénztárnok előterjeszti a folyó évi költségelőirányzatot, felvilágosítással, magyarázattal kísérve egyes teteleit. — A választmány a költségvetést elfogadja.

A pénztárnok bemutatja az utolsó választmányi ülés óta a könyvtár részére érkezett ajándékonyveket. Szerzők ajándékai: Dr. Gerlóczy Zsigmond, Ragados fertőző betegségek korai fölismerése; Dr. Tihanyi Mór, Klaudios Galenos, az ó-kori görög orvosi tudomány legkiválóbb képviselője. Továbbá: Előadások az iskolai egészségügy köréből, az Orsz. Közegészségi Egyesület ajándéka. Köszönettel vétetnek.

A pénztárnok örömmel jelenti, hogy a nagyváradi *honvéd-hadapródiskola* 400 koronával a pártoló tagok sorába lépett. Továbbá Baumann Lajos birtokos Pörszönyben, ki eddig örökítő tag volt, 400 koronával szintén a pártoló tagok sorába lépett. — Örvedetes tudomásul vétetik.

A pénztárnok szomorúan jelenti, hogy a mult választmányi ülés óta 13 tag elhunytáról értesült. Ezek: Schwarz Gyula egyet. tanár, Budapesten, a ki 36 év óta tagja a társulatnak és pártoló tag is volt; Dókus József birtokos, S.-A.-Ujhelyen (30 év óta tag); Gáspáry Antal kataszt.

biztos, Léván; Hollósy Jusztinián akad. tag (31 évig volt tag); Kardos Károly tanár, M.-Szigeten (31 év óta tag); Kroczevszky Adolf gyógyszerész, N.-Zomborban; Kún Illés tisztviselő, Gyergyó-Tölgyesen; Nagy Illuminát áldozó pap, Bácsfán; Ruttner Sándor takarékpénzt. elnök, Veszprémben; Valkovics Károly körjegyző, Selmeczbányán; Virágh Elek urad. felügyelő, Kismartonban; Wertheim Jakab orvos, Beodrán (28 év óta tag) és Windisch János főszámvéevő, Budapestén (szintén 28 év óta tag). — Szomorú tudomásul szolgál.

Kilépéseket jelentették 41-en. — Tudomásul van.

A régi adósokból törlésre ajánlatnak 100-an. — Törültnetnek.

Tagválasztásra kerülven a sor, új tagokul ajánlatnak:

Uj tag:

Ajánló:

Alföldi Gyula kir. mérnök, Várkonyi Nándor. Apáti László m. k. erdőmester, Harwich E. Auerswald Gusztáv máv. hiv., Szunyogh J. Nádasdi Baán Lajos assistens, Francé Rézső. Babits Rezső áll. isk. tan., Blázsik Mihály. Bacsinzky Tivadar gör.-kath. lelk., Burdás J. Bajor Antal kir. albiró, Kovács Lajos. Balás Károly máv. mérnök, Herman Ernő. Balogh Ignác okl. gépészmérn., Pernecky Gy. Barabás Károly földbirtokos, Bocz József. Baross László urad. intéző, Zechmeister S. Bartha István máv. hivataln., Emericzy Pál. Bartók Lajos rajztanár, Bihari Károly. Baumhorn Lipót műépítész, Lendl Adolf. Bem Lajos gazdasági segéd, Fekete Pál. Bender Ernő bány. akad. hallg., Branszky Gy. Benkő Lajos kir. trvszéki bíró, Draškóczy G. Berecz Károly ev. ref. tanító, Buza János. Berkovits René orvostanhallgató, Lengyel I. Bernhardt Lajos szőlőbirtokos, Hegedüs S. Dr. Bexheft Ármín orvos, Genersich Vilmos. Dr. Bleyer Sándor orvos, Becher Áron. Bója László máv. s.-mérnök, Ferincz Ferencz. Bolyos Béla állatorvos, Droba Endre. Bosnyák József birtokos, Groza Konstantin. Börzsöny János okl. gazdász, Flatt Károly. Brummel Gyula állatorvos, Lengyel István. Bundialek Ferencz máv. oszt.-mérn., Winkler I. Burg Dezső urad. gazdatiszt, Neszveda A. Busits József gazdatiszt, Banner Béla. Chromicsek Oszkár mérnök, Gyomlay Béla. Dr. Csomay Gáspár tanácsjegyző, Oláh D. Dr. Csőke József urad. közp. igazg., Vladár E. Gr. Czebrían László földbirtokos, Losonczy Ö. Dr. Czíkö Ferencz kincst. alügyész, Szilassy K.

Uj tag:

Ajánló:

Dekáni Gusztáv, cs. és kir. főhadn., Dekáni E. Demeter István főgimn. tanár, Tatár Balázs. Devics Lajos főjegyző, Sélley Lajos. Dienes Kálmán műegy. hallg., Dienes Barna. Dobrovay Lajos ügyvéd, Tetmajer Károly. Doroghy Ferencz kir. hárommester, Gallov G. Özv. Dóry Vilmosné úrhölgy, Forster István. Draskóczy Zsigmond ügyvéd, Jávorka Sánd. Enyeter Károly máv. ellenőr, Csintalan J. Erdős Mór máv. mérnök, Emericzy Pál. Faludy Béla kir. mérnök, Ujhelyi Gyula. Fazekas Géza szőlőgábor, Lengyel Izidor. Dr. Fehér Soma körorvos, Sziberth Gusztáv. Dr. Ferenczy Andor ellenőr, Freyseysen V. Dr. Fischl Ármín orvos, Hevesi Imre. Dr. Fodor Géza fűrődorvos, Fodor József. Fodor Zoltán pénzü. számellenőr, Nemeskay V. Fogarassy Mihály m. k. p. ü. fogalm., Kürthy J. Földváry Elemér birtokos, Lengyel István. Frankó Béla kasznár, Tatár Balázs. Gajzágó Béla ügyvédjelölt, Sochor József. Gál Ede mérnök, Linka Bohuszláv. Gammel Irma sz.-fővár. tanítónő, Sretvizler L. Dr. Gellért Kálmán körorvos, Komora János. Gond Ignác plébános, Heim Ede. Gondi Sándor leányisk. tanár, Konrad Teréz. Grünwald Lipót tanítójelölt, Wagner János. Guseo Ferencz m. kir. adótsiszt, Czakó I. Gyalay Dezső gazdatiszt, Zechmeister Sánd. Gyóji Dezső magánhivatalnok, Pándy E. Győry Kálmán mérnök, Nádasdi Alajos. Harsányi István ev. lelkész, Dávid Albert. Hausz Ferencz máv. művez. gyak., Nagy S. Hegedüs Kálmán okl. mérnök, Leheti Antal. Hemits József plébános, Ormándy Miklós. Henrich Viktor bányamérnök, Schreiner J. Herdliczka Ernő bány. akad. hallg., Diénes B. Hetényi Aladár mezőgazda, Tarnai Bertalan. Hoffmann Dezső m. k. erdészjelölt, Tarnay D. Hilberth Stefánia okl. polg. tanítónő, Csemez J. Dr. Honig János földbirtokos, Kertész Lipót. Hoznek János jogügyi tanácsos, Szilassy K. Dr. Hruska János körorvos, Thomka László. Dr. Hübsch Miksa körorvos, Heim Ede. Sófalvi Illyés Kálmán körjegyző, Garda J. Ivankievits József p. ü. tisztvis., Hoffmann M. Ivánkovich Béla urad. tisztartó, Lengyel I. Jankó Károly r. k. tanító, ifj. Such János. Kallia Vilmos földbirtokos, Ghyczy Elemér. Kántor László máv. mérnök, Emericzy Pál. Kardos Izidor orvostanhallgató, Sidlauer J. Kardos László m. kir. p. ü. s. titkár, Kürthy J. Kazay Endre gyógyszerész, Bencsik Brunó. Kelemen M. István szab. ügyvivő, Pompéry E. Kenedy Károly körjegyző, Raksányi Árpád.

Uj tag :
 Ketterér Károly polg. nőkép. tnr., Zgama K. Ifj. Király Pál műegy. hallgató, Ilosvay L. Kiss Károly rajztanító, Koroknai István. Klis Lajos tanár, Bihari Károly. Kokas József urad. felügyelő, Zechmeister S. Kovács Frigyes műépítész, Lendl Adolf. Dr. Kovács Rezső orvos, Kertész Lipót. Kovrig Tivadar miniszt. főmérnök, Bakó S. Krásza Sándor m. k. nyug. mérnök, Koncz Fr. Krauth Albert máv. mérnök, Emericzky Pál. Kulcsár Lajos színész, Rozsnyay József. Özv. Kund Béláné úrhölgy, Lengyel István. Kupferschmidt József műegy. hallg., Fűzy R. Kuti János gazdatiszt, Kiss Elemér. Künzl Ernő kulturmérnök, Hann Alajos. Laczka János okl. gépészmérnök, Fränkel O. Leffler Andor tanárjelölt, Polgár Sándor. Lehotzky Miklós trvszéki jegyző, Ullrich Ö. Lengyel Clarisse polg. isk. tanárnő, Nagy Á. Lengyel László földbérő, Droba Endre. Dr. Lenhossék Mihály e. tanár, Thanhoffer L. Link Samu műegy. hallgató, Lengyel István. Ludwigh Gyula s. lelkész, Travnik József. Mannherz Károly jegyző, Malcz József. Márkly István gazdatiszt, Banner Béla. Markovics Pál segédlelkész, Petrik János. Máyer János ev. ref. főgimn. tanár, László F. Mazan János ev. tanító, ifj. Such János. Molnár Gyula hirlapíró, Schossberger Adolf. Morvai János tanító, Molitorisz Géza. Nagel Marczel magánhivatalnok, Herczeg J. Nagy József kir. mérnök, Várkonyi Nándor. Németh Béla áll. polg. isk. tanár, Maschl J. Neubauer Elemér tanító, Gallov Géza. Oó Gyula Ágost okl. mérnök, Leheti Antal. Ormándy János tanársegéd, Francé Rezső. Dr. Örley Ödön orvos, Pándy E. Palkovich Imre jegyző, Mártonffy Emil. Pálmay Emil urad. felügyelő, Lengyel I. Papp Gyula máv. ellenőr, Dunay Béla. Paudler Jenő máv. hivatalnok, Molnár Géza. Pessina Vilmos urad. intéző, Jakabffy Imre. Pilisy Aladár máv. hivatalnok, Dunay Béla. Pohl Béla okl. mérnök, Német Lipót. Politzer Lajos mérnök, Hajnal Dezső. Polnisch Árpád urad. erdőmester, Leránth J. Porgesz Jenő kir. mérnök, Várkonyi Nándor. Dr. Povázsay Máté ügyvédjelölt, Joneszku J. Rákóczy Béla máv. hivatalnok, Emericzky P. Rátz Ernő gyógyszerész, Rátz István. Dr. Rehák Arthur orvos, Lendl Adolf. Reitz János állatorvos, Haraszti Tivadar. Rieger Gyula járási állatorvos, Gruber Gyula. Rónay Béla mérnök, Sötét Sámuel. Rutszky Ágoston gazd. intéző, Droba Endre.

Ajánló :

Uj tag :

Ajánló :

Dr. Sándor Ferenc ügyvéd, Lengyel István. Schleicher Aladár akad. hallg., Branszky Gy. Schmidt Szilárd kir. mérnök, Várkonyi N. Dr. Schnitzer Rezső orvos, Balkányi Simon. Skala Vincze kir. mérnök, Várkonyi Nándor. Solti Béla állomásfőnök, Orlovsky Gyula. Somogyi János máv. hivatalnok, Dunay Béla. Dr. Somogyi Zsigmond járásorvos, Kovács F. Spitzer Béla könyvkereskedő, Szontai Oszk. Stepánszky Bertalan, Kraetschmár Árpád. Stern Henrik urad. számtartó, Róth Mór. Gróf Stomm Lajos kir. mérnök, Várkonyi N. Szabó Albert rézműves, Rihocsek Gusztáv. Szánthó Jolán okl. polg. isk. tanítónő, Csemez J. Szarvady Lajos keresked. kam. eln., Duka M. Szel Lajos máv. mérnök, Hermann Ernő. Szerb György orsz. képviselő, Lengyel I. Szeszich Elek kir. segédmérnök, Dragodán P. Dr. Szilágyi Bertalan orvos, Lágler J. Dr. Taritzky Jenő kir. aljbíró, Gesztes Laj. Tóth Elek gyógyszerész, Mácz Ákos. Tóth János kir. mérnök, Várkonyi Nándor. Tóth József máv. állomási főnök, Lengyel I. Tóth Kálmán néptanító, Pálesch Árpád. Török Arthur mérnök, Lendl Adolf. Turcsa Imre m. kir. gazd. intéző, Hubert I. Umbach István urad. főgépész, Fodor Ödön. Dr. Urbanecz Ede ker. tiszti orvos, Ullrich Ö. Váradi István postatiszt, Jenne Ede. Dr. Vargha Dezső r. k. plébános, Hegedüs S. Vaszary Ernő erdőmester, Mihályi Imre. Velich Sándor uradalni kertész, Velich Istv. Veszelyi Zsigmond gazda, Kertész Lipót. Vének Sándor néptanító. Fekete Pál. Vitályos György segédtanár, Herczegh Hugó. Wilfing Nándor törzskönyvvezető, Szilassy Z. Wisky Sándor kórh. gondnok, Gaszner K. Dr. Zakariás József főorvos, Somogyi K. Zborovszky Pál vasúti osztálymérn., Kis K.

A titkárság részéről előterjesztett ajánlottak, számszerint 184-en, megválasztatnak ; velők a tagok száma, leszámítva a veszteget, 8178-ra emelkedett ; ezek közt van 251 alapító tag és 188 hölgy.

A növénytani szakosztály-nak 1899. november 8-ikán tartott ülésén

I. Klein Gyula elnök tudatja a szakosztállal, hogy az egyetem bölcsészeti-kari dékánja hivatalos átiratban értesítette, hogy a bölcsészettudományi kar hálásan vette tudomásul a megyeletes cselekményt, hogy M á g ó c s y - D i e t z S á n d o r tanár néhai Jurányi L. egyetemi tanárnak a szakosztály adományozásából készült olaj-

festményű arcképét az egyetemi növényteni intézet igazgatósági termében méltóan helyezte el és azért a növényteni szakosztálynak, valamint M á g ó c s y-D i e t z S. tanárnak köszönetét fejezte ki.

2. B e r n á t s k y J e n ő »A hazai sülyfű (*Polygonatum*) fajok anatómiai meghatározása« czímen adja elő megfigyeléseit.

A nyírbátori erdőben 1899. június havában egy *Polygonatum* fajt lelt, melyet virághiány miatt, és szárított állapotban nehéz volt meghatározni. Nem lehetett eldönteni, vajjon *P. officinale*, *P. latifolium*, vagy pedig *P. multiflorum*-e a talált faj. Ennek oka részben a határozó könyvek nem kielégítő diagnózisában nyilvánult; ez okból anatómiailag próbálta a növényt meghatározni.

Megállapította, hogy a három nevezett faj könnyen meghatározható, a levél-epidermis alapján. A *P. officinale* epidermis-sejtjei csaknem oly szélesek, mint hosszúak, a *P. multiflorum*-éi kétszer, háromszor sőt négyszer oly hosszúak, mint szélesek; a *P. latifolium* epidermis-sejtjeinek oldalfalai zegzugosak, tört-vonalaknak látszanak. A kérdéses növény tehát a *P. multiflorum*, a mi annál érdekesebb, minthogy ez a faj az Alföldön úgyszólván ismeretlen.

3. F i l a r s z k y N á n d o r »A lúczyfenőnek egy érdekes alakjáról« szólva, a káposztafalvai csodafáról emlékezik meg, melyre multévi kirándulásai alkalmával mások figyelmeztették. E csodafa, mely Káposztafalu közelében Koburg herczeg erdejében kis tisztás szélén van, a kladomániának vagy blasztomániának páratlan szép esete, felerészben normális fejlettségű, felerészben teljesen eltérő csaknem tiszta oszlop-alakú, dichotipikus alak. A lúczyfenőnek (*Picea excelsa* Link) egy ritka fajváltozata »lusus columnaris Carrière«, mely mindeddig csak Svájczból ismeretes, mindössze hat példányban.

Előadó a fa szépen sikerült fényképét és néhány szárított ágát is bemutatta, mely utóbbiakat a fa felső kladomániás részéből vette. Ezzel kapcsolatban ismerteti S c h r ö t e r C. zürichi műegy. tanár »Ueber die Vielgestaltigkeit der Fichte« című 1898 Zürichben megjelent dolgozatát is, melyben a lúczyfenőnek régen ismert nagy variabilitását rendszeresen tárgyalja és a különböző lúczyfenő-alakokat varietas, lusus és formák csoportjába osztja. A lusus-ok sorában szerepel a »lusus columnaris« rövid leírásban és több képen; az utóbbiak majdnem hű

képmásai a káposztafalvai csodafáról felvett fényképek.

4. M á g ó c s y-D i e t z S á n d o r »Óriás pöffetegek« czímen a *Lycoperdon giganteum* = *Lycoperdon Bovista* = *Globaria Bovista* Quélet gombanevek etimológiájának fejtegetése után bemutatja az egyetemi növényteni intézethez érkezett hatalmas példányokat, melyek között a legnagyobb és leg súlyosabb (frissen 9 kg) szárítva 340 g Marosnémetiből, a többiek Felső-Nyárádról és Ujvidékről valók.

5. B i k k a l L á s z l ó-nak a rendellenes körtegyümölcsre vonatkozó közlését S c h i l b e r s z k y K á r o l y terjesztette elő. Bemutatja a rendellenes körte fotográfiáját, melyből kitetszik, hogy a gyümölcstorzulat számeletti termőlevélből és a termőlevelek szabályellenes elhelyezkedéséből képződött.

6. P é t e r f i M á r t o n »Bryológiai jegyzetek Erdélyből« czímen írt dolgozatát S c h i l b e r s z k y K á r o l y terjesztette a szakosztály elé. Megjelent a Pótfüzetek 1900. évi februáriusi füzetében.

Az állattani szakosztály-nak 1900. januárius 5-ikén tartott ülésén

1. C s i k i E r n ő 1. *Bogarak Biró Lajos újguineai gyűjtéséből* czímen tartott előadásában bemutatta az *Endomychidae* családba tartozó fajokat, számszerint tizet. Ezek közül az *Encymon Erimae*, *Saula Birói* és *Stenotarsus Birói* új fajok. Érdekesek még az eddig csak egy-egy példányban ismert és angol Új-Guineából leirt *Beccaria Wallacei* Gorrh. és *papuensis* Gorrh. fajok, melyekhez csatlakozik a *Dryadites borneensis* Friv., melyet F r i v a l d s z k y J á n o s Borneo szigetéről írt le, a hol X á n t u s J á n o s gyűjtötte volt, de B i r ó L a j o s Singapore-nál is megtalálta. 2. »Új Endomychidák a Nemzeti Múzeum gyűjteményéből« czímen ugyanó értekezett 6 új fajról, melyek névszerint a következők: *Mycetina cruciata v. balcanica* (Balkán), *Mycetina montana* (Kelet-india, Darjiling); *Trycherus elegans* (Kamerun, Lolodorf), *Haploscelis nitidus* és *madegassus* (Madagascar); *H. nossibianus* (Nossi-Bé).

2. D a d a y J e n ő ismertette a Kecskemét tulajdonába tartozó Bugaczi pusztán álló vizeiből gyűjtött mikroszkópi anyag áttanulmányozása folyamán elért eredményeket. Összesen 69 fajt jegyzett fel, melyek közül 58 hazánk más vidékein is tenyészik, 11 faj

azonban eddig csupán innen ismeretes. A fajok között új is van, névszerint a *Paracandona hungarica* és a *Limnocythere hungarica*.

3. Dr Entz Géza ismerteti M. R. Florentin »Études sur la faune des mares salées de Lorraine« (Paris, 1899.) című értekezését, mely a lotharingiai konyhasós tavak tárgyalása során azzal az eddigelé még meg nem oldott kérdéssel foglalkozik, hogy honnan erednek azok a *tengeri* vég-lények, melyek az algiri, lotharingiai, erdélyi és déloroszországi sóstavakból ismeretesek? E kérdés megoldása céljából első sorban a belföldi sóstavak keletkezésével foglal-kozik s arra az eredményre jut, hogy a déli oroszországi limánok kivételével, melyek tengermaradványok, a többi belföldi sóstó, nevezetesen az algiriak, lotharingiak és erdélyiek helyi képződésű belvizek, a melyeknek faunájá semmi esetre se lehet tengeri eredetű, hanem az édesviziekből bevándorolt s a sósvíz hatása alatt átalakult fajokból áll. A mi az erdélyi sóstavak keletkezését illeti, bizonyára igaza van Florentin-nak, de a fauna eredetének magyarázatát nem tartja az előadó elfogadhatónak s részletes fejtegetések során azt igyekezik bebizonyi-tani, hogy a sósvizek tengeri vég-lényei bizonyos értelemben a relictá faunához tar-toznak. Felfogása szerint ugyanis nemcsak föltehető, hanem másképen nem is képzel-hető, mint hogy a tenger ama területeken, melyeken jelenleg sósvizek vannak, vissza-vonulása, vagy lepadása után hátra hagyott kisebb-nagyobb sóstavakat, a melyekben azok a vég-lények, a melyek a megváltozott viszonyokhoz alkalmazkodni tudtak, folytat-ták életüket s így képződött egy relictá fauna, melynek tengeri vég-lényeihez egyre több édesvízi bevándorló keveredett. E relictá tavak idő folyamán kiszáradtak ugyan, de kiszáradásukkor a sósterületek mélyebb ré-szeiben összegyűlő esővizből, vagy a sós-talajból fakadó forrásokból már képződtek újabb, nem relictá eredetű sóstavak, a me-lyek közvetlenül, vagy közvetve a relictá tavakból kapták tengeri vég-lényeiket.

Ezzel kapcsolatban Csiki Ernő meg-emlékezik a déloroszországi limánokról, melyek vizüket most is a Fekete-tengerből kapják. A Kaspi-tónak csak alsó kétharmada tengeri, a felső egyharmada a Volga vize. A középzásiai vizek közül csupán a Chermin-czagan nort találta sósnak, mely talajviz.

Mallász József szerint a dévai

sós-pocsolyák nem lehetnek relicták, mert itt a hegyből kibugyogó víz oldja fel a sót.

A chemia-ásványtani szakosztály-nak 1900. januárius 30-ikán tartott ülésén

1. Detsinyi Gusztáv mint ven-dég bemutatta »Új fűtő eljárását gázzal«. A világító gázt levegővel elegyítve, fölhevített s platínával katalitikus hatásra alkalmazsá tett tégladarabok fölületén égeti el. Szerinte az égés tökéletes; az égéstermékek csaknem közönséges hőmérsékletre lehülve távoznak el a kályhából. Azt hiszi, hogy az égéshő e fűtésben az eddigiekhez képest jobban értékesíthető, ha sikerül a kályháknak cél-szerű formát találni.

Wartha Vincze az új eljárásnak nem nagy jövőt jósol. A gázzal való fűtésben addig is arra törekedtek, hogy az égéshőnek értékesítése a fűtés érdekében mennél töké-letesebb legyen; e célzt eléggé el is érik, holott a Detsinyi eljárásában még ismer-tetlen, vajjon a gáz elégetése tökéletes-e? az égést közvetítő test mennyi ideig használ-ható? a platina nem órágítja-e az eljárást? Azt sem tartja az új eljárás jó tulajdonságá-nak, hogy a közvetítő test előzetes fölhevi-tése szükséges.

2. Lengyel Béla bemutatja azt a szín-calciumot és strontiumot, melyet a párisi világkiállításra küld. Készítményei tö-megöknél fogva méltán keltenek bámulatot s eléggé tanuskodnak arról, hogy, ha az alkáli földfémeknek gyakorlati hasznok akad, tömeges előállításuk lehetséges.

3. Messinger József válaszol Fresenius W. és Grünhut L. azon űdolgozatára, melyben a szerzők a szaliczil-sav mennyiségi meghatározása módszereit bírálva, az ő eljárását elítélik. Újabb kísér-leteivel bizonyítja, hogy módszere, ha a kísérleti föltételeket megtartják, kitünő ered-ményeket ad.

4. Nuricsán József megismerteti a málnási »Siculia-forrás« chemiai elemzé-sének adatait, melyekből kiderül, hogy a »Siculia-forrás« vize a sós-savanyúvizek közé tartozik s a gleichenbergi vízhez hasonló összetételű.

5. Schürger János a »Calcium-amalgámról« tartott előadásában megismer-teti, hogy micsoða eljárásokkal sikerült kristályos, állandó összetételű calciumamal-gámot előállítania s mik ennek fizikai és chemiai sajátosságai.

6. Szarvasy Imre »A nitrogén-hidrogén vegyületek elektrolíziséről« czimen

előadja, hogy ammonia, hidrazin, azoimid és ezek sói, valamint a hidroxilamin sói oldatokban, minő föltételek megtartásával bomlanak úgy, hogy az alkotó elemek a molekulában foglalt arány szerint jelennek meg a sarkokon.

7. Sigmond Elek »Adatok két gazdasági növényünk természetese föltételeihez« címmel számot ad azokról a tanulmányokról, melyeket a kukoriczával és a dohánynyal végzett s melyek felvilágosítanak e növények trágyaszükségleteiről.

Előirányzat a Forgó Tőke számlájára korona értékben.

A bevételek czímei	Bevétel volt 1899-ben		Előirányzat 1900-ra		A kiadások czímei	Kiadás volt 1899-ben		Előirányzat 1900-ra	
	K.	f.	K.	f.		K.	f.	K.	f.
1. Pénztári maradék a megelőző évről ...	2715	92	448	46	1. »Term. tud. Közl.«-re	27743	16	28000	—
2. Oklevelek díja ...	2348	—	2400	—	2. Előadás, Pótfüzet ...	8951	14	9500	—
3. Tagok évdíjai ...	48792	—	49600	—	3. Könyvtár... ..	5595	86	5600	—
4. Kiadványok, Pótfüzetek ...	13809	12	14600	—	4. Oklevelek kiállítása..	1044	20	1000	—
5. Vegyesek, postapénzek ...	1723	40	1500	—	5. Kis nyomtatványok ..	1551	12	1600	—
6. Értékpapírok szelvényei ...	8611	79	8600	—	6. Irodai költség	364	89	300	—
7. Időközi kamatok ...	1953	18	1900	—	7. Szállásbér	5680	—	5680	—
					8. Bútorok és eszközök	291	10	100	—
					9. Fűtés, világítás... ..	983	64	1000	—
					10. Postai költség, vegyes, telefon	2204	78	2000	—
					11. Személyi járandóságok	5600	—	4400	—
					12. Kezelési 15%o tisztidíj	9925	06	10000	—
					13. Szolgafizetés... ..	2388	—	2800	—
					14. Rendkívüliek... ..	1582	—	500	—
					15. Chemiai Folyóíratra...	1000	—	1000	—
					16. Pályadíj	600	—	1400	—
					17. Alaptőkéhez 5%o. ...	4000	—	4000	—
								78880	—
					Maradék 1900 végén... ..			168	46
								79048	46

LENGYEL ISTVÁN, pénztárnok.

LEVÉLSZEKRÉNY.

TUDÓSÍTÁSOK.

(15.) *Magyarország időjárása 1900. év januárius havában.* Kevés napfény, sok nedvesség és nagy enyhesség: e három tényező alkotta az év első hónapjának időjárásbeli jellemét.

Az új év barátságatlanul kezdődött, nyirkos, ködös idő uralkodott az egész országban; a magas hőmérséklettel általános olvadás járt együtt, melyet a csepperésző eső (4-ikén és 5-ikén) még elősegített. Némi változás állott be 9-ikén, midőn gyenge lehüléssel a csapadék előbb havas esőbe, majd a következő napokon havazásba ment át. Azután a gyenge, bár tartós fagy és az országban többször megújuló havazás 18-ikáig valamelyes télies szint adott a hónapnak, de 23-ika után az enyhülés jutott uralomra, mely hébe-korba langyos esővel párosulva, az időt a hó végéig téli jellemétől ismét megfosztotta.

Lássuk most az egyes elemek viselkedését. A magas hőmérséklet révén a hónapot a legenyhébbek közé sorozhatjuk. A havi középértékben mutatkozó melegtöbblet az ország nyugoti és középső részén 2—3 fok között ingadozik, de kelet felé növekedik és Erdélyben túllépi az 5 fokot is. A miről a következő adatokból tájékozódhatunk:

	20 évi átlag	Ez idén	Eltérés
Árvaváralja ...	— 5·40	— 1·40	+ 4·0 C.
Selmeczbánya ...	— 3·00	— 0·80	+ 2·20 »
Pozsony ...	— 1·40	0·40	+ 1·80 »
Ó-Gyalla ...	— 2·20	0·00	+ 2·20 »
Budapest ...	— 1·90	0·20	+ 2·10 »
Kőszeg ...	— 1·60	0·30	+ 1·90 »
Zágráb ...	— 0·70	2·70	+ 3·40 »
Kalocsa ...	— 1·40	1·30	+ 2·70 »
Szeged ...	— 1·90	1·20	+ 3·10 »
Ungvár ...	— 3·00	1·20	+ 4·20 »
Nagy-Szeben ...	— 4·30	0·90	+ 5·20 »

A hőmérséklet havi menete szabálytalan. A harmadik pentád kivételével mindenik

tanúsít pozitív eltérést és pedig legélesebben kidomborodik az első és utolsó pentád melege volta. Így a budapesti pentádértékek ez idén: 1·9, 0·9, —3·8, 1·1, 1·3, 2·80, holott rendes értékek: —3·1, —2·4, —2·8, —2·2, —2·1, —1·90.

Igazi kemény fagy az elmúlt januáriusban egyáltalán nem volt. Árvaváralján, Nagy-Szebenben januáriusban átlag lemege a hőmérő —20° alá, az Alföldön —10° alá, míg alább látjuk, hogy ez idén a hőmérsékleti minimumok föltötte mérsékelték. Ha hozzátesszük, hogy a hőmérsékleti maximumok is a legtöbb helyen magasak voltak, belátjuk, hogy a hőváltozások — az évszakhoz képest — a hőmérőskála magasabb részein játszódtak le. A terminus-leolvasások szélsőségei:

	Hőmérsékleti			
	maxim. C.°	Nap	minim. C.°	Nap
Árvaváralja ...	3·7	4	— 13·6	22
Selmeczbánya ...	5·6	8	— 7·5	17
Pozsony ...	6·8	24	— 10·9	13
Ó-Gyalla ...	10·7	5	— 8·8	14
Budapest ...	6·2	24	— 5·3	11
Kőszeg ...	10·6	5	— 8·8	14
Zágráb ...	14·0	3	— 6·3	14
Kalocsa ...	11·2	5	— 6·8	13
Szeged ...	12·8	4	— 5·3	14
Ungvár ...	8·9	5	— 7·0	13
Nagy-Szeben ...	10·8	30	— 5·0	28

Csapadéokban bőven volt része e hónapnak. Főleg a csapadékos napok nagy száma (8—23) tanuskodik a gyakori lecsapódásokról. Csupán a délkeleti megyék maradtak el a csapadéknak mind mennyisége, mind gyakorisága tekintetében. A csapadék havi mennyiségét, eltérését a több évi átlagtól és a csapadékos napok számát alábbi összeállításban mutatjuk be, melyben azon napok száma, a melyeken hó vagy havas eső esett, rekeszjel között van.

	Csapadék mm	Eltérés	Csapadékos napok
Árvaváralja...	55	+ 10	18 (12)
Selmeczbánya	75	+ 16	17 (15)
Pozsony	99	+ 54	17 (12)
Ó-Gyalla	83	+ 49	17 (8)
Budapest.. ...	57	+ 17	19 (12)
Kőszeg	74	+ 39	7 (6)
Zágráb	87	+ 40	19 (8)
Fiume	255	+ 156	16 (0)
Szeged	70	+ 38	16 (7)
Pancsova.. ...	43	+ 5	10 (4)
Ungvár	70	+ 27	17 (12)
Huszt	153	+ 84	16 (11)
N.-Szeben ...	19	— 5	8 (6)

A felhőzeti viszonyok nagyon szokatlanok voltak. A látható égboltnak átlagban 80—90%-a volt felhővel takarva, a mi körülbelül 15—20%-kal több a kellőnél. Így Budapesten (88%), Szegeden (92%), az utolsó három évtizedben ily nagyfokú borultság egyetlen hónapban sem fordult még elő; alkalmasint az állandó borultság is hozzájárult, hogy az intenzív éjjeli lehülésnek gátot vessen. A barométer havi középállása körülbelül 4 mm-rel maradt normális értékén alul; legmagasabbra emelkedett 20-ikán, 775 mm-re, nyugaton, legmélyebbre süllyedt 30-ikán, 744 mm-re, délnyugaton (a tengerszín magasságára vonatkoztatva).

A relatív nedvesség kapcsolatban a csapadékbőséggel túlságos nagyak bizonyult. Ó-Gyallán a talajhőmérő 0·0, 0·5, 1·0, 2·0 méter mélységben 0·9, 2·3, 4·5, 8·00 C. Az átlagos napfénytartam 0·5 óra, a legnagyobb 3·3 óra 6-ikán. Az átlagos elpárolgás 0·2 mm. Megemlítendő még, hogy 28-ikáról 29-ikére virradó éjjel 2 ó. 20 p.-kor Temesvár—Arad—Lippa vidékén keletről nyugatra haladó földrengést észleltek.

A szinoptikus térképekből láthatjuk, hogy a légnyomás eloszlásában az egész hó folyamán nem fejlődtek oly típusok, melyek húzamos, érezhetőbb hideg előidézői lenni szoktak. Az első napokon délkeleten volt a magas légnyomás s Irország felől nyomult egy depresszió a kontinensre, mely 5-ikén hazánk fölé érkezett és esőt hozott. 7-ikétől 10-ikéig az időjárás helyzet bonyolult alakot öltött (maximumok: keleten és Spanyolország fölött, depressziók: északnyugaton és a Földközi-tenger fölött); nálunk a déli depresszió szélén folyton kisebb lecsapódások keletkeztek. 10-ikén a keleti maximum felől süllyedt a temperatura és 16-ikáig kapcsolatban egy déli depresszióval hó és fagy

uralkodott. 17-ikén és 18-ikán egy északról lenyomuló depresszió hőemelkedést és további lecsapódást, 20-ikától 22-ikéig pedig egy középeurópai maximum átmenetileg lehülést okozott. 23-ikától 28-ikáig a magas légnyomás délen, majd délnyugaton tartózkodott és a depressziók jobbára északkeletről nyúltak le, a mely helyzettel kapcsolatban nálunk erős olvadás és langyos eső következett be. Azontúl a hónap végéig hazánk egy depresszió hatáskörében volt, a mi esőzésben és 31-ikén az Alföldön zivataros jelenségekben nyilvánult.

RÓNA ZSIGMOND.

(16.) *Olvásó-szobánk asztaláról.* E czimen időhöz nem kötve a Társulat könyvtárának újabb szerzeményeiről kívánunk beszámolni s ezzel is felhívni tagtársaink figyelmét, hogy mennyi becses mű rejlik immár könyvtárunkban.

Dr. Istvánffi Gyula, *A magyar ehető és mérges gombák könyve.* Budapest, 1899. A szerző kiadása. A 42 színes és 150 szöveggközi ábrával ellátott könyvnek főfejezetei: A gombaevésről. A gombászati irodalom fejlődése. A galóczafélek. A penészek, beosztásuk és hasznok. A gombák kora s a legnevezetesebb mérges és gyanús fajok. A gombák a higiéné szempontjából. Ajánlható módok a mérgezés elkerülésére. A gombák okozta megbetegedésekről. A gombák törvényszéki orvostani tekintetben. A gombagyűjtésről. A csiperketenyésztésről. A szarvasgomba gyűjtése és tenyésztése. A gombaeltartás. A magyar gombaételek készítmódja. Régi magyar gombaételek. Az éti és mérges gombák családjának megkereső kulcsa. Könyvtári száma: — H. 578.

H. Lemcke, *Mexico, das Land u. seine Leute.* 1900. Berlin, Alfred Schall. Díszesen illusztrált munka, mely ez érdekes ország köz- és gazdasági életéről kimerítő ismertetést nyújt. — E. 894.

Georg W. and Elizabeth G. Peckham, *On the instincts and habits of the solitary Wasps,* mely mint a »Wisconsin Geological and Natural History Survey« tudományos sorozatának 1. száma 1898-ban jelent meg, 15 fejezetben több illusztrációval és két színes táblával ellátva, tárgyalja a magános életű darazsak (Pompilius, Crabro, Bembex, Chlorion, Sphex stb.) életszokásait. — G. 677.

H. G. Söderbaum, *Berzelius' Wexden u. Wachsen 1779—1821.* Leipzig, 1899. J.-Amb. Barth. Öt fejezete a következő: 1.

Berzelius ifjúsága és tanulóévei. 2. Az elektrochemiai vizsgálatok korszaka. 3. A Lavoisier-Berzelius-féle oxigénelmélet. 4. A határozott proporciók. 5. A kémiai műnyelv. — B. 1035.

G. W. A. K a h l b a u m és E. S c h a e r, *Christian Friedrich Schönbein*. Ein Blatt zur Geschichte des 19. Jahrhunderts. Megjelent ugyanott, a hol az előbbi mű, mint a »Monographien aus der Geschichte der Chemie« IV. füzeté. — B. 1036.

Dr. B. D o n a t h, *Die Einrichtungen zur Erzeugung der Röntgenstrahlen und ihr Gebrauch*. Kilencz fejezetben 110 képpel és 2 táblával illusztrálva sok felvilágosítást és magyarázatot ad mindazoknak, kiket e tárgy közelebbről érdekel. Megjelent 1899-ben Reuther és Reichard-nál Berlinben. — K. 1739.

A. D i x, *Der Egoismus*. Leipzig, 1899. Freund u. Wittig. 16 fejezetben különböző szerzőktől tárgyalja az önzés nyilvánulásait. A fejezetek a következők: Önzés a természetben. A társadalmi csoportok önzése. A családi önzés. A nemi önzés. A nemzeti önzés. A jogélet önzése. A politikai önzés. A csoportok önzése a történelemben. Önzés a közgazdaságban. Önzés a nevelésben. Önzés a szerelemben. Önzés a filozófiában. Önzés a művészetben. Önzés az irodalomban. Önzés a vallásban. Zárószó. — B. 1033.

H. J. C a m p b e l l, *Text-book of Elementary Biology*. London, 1898, Swan Sonnenschein and Comp. Elemi biológia, a mely szól a protoplazmáról, a sejtről, a sejtosztódásról stb. s 136 felvilágosító ábrával van ellátva. — H. 581.

John Keane, *The evolution of Geography*. London 1899. Edward Stanford. A földrajzi fölfedezések és ismeretek történetét nyújtja a legrégebb időktől a Földnek első körülhajzásáig. Több térkép és arckép is van hozzácsatolva. — E. 896.

A. W e i n h o l d, *Physikalische Demonstrationen*. Anleitung zum Experimentiren im Unterricht an Gymnasien, Realgymnasien, Realschulen und Gewerbeschulen. Leipzig, 1899. Quandt u. Händel. Harmadik javított és bővített kiadás 4 lith. táblával és 565 szöveggözi ábrával. A fizikusoknak sokat forgatott és használt segédkönyve és tanácsadója. — M. 911.

E. R e t h w i s c h, *Die Bewegung im Weltraum*. Kritik der Gravitation und Analyse der Axendrehung. Harmadik kiadás. Berlin, 1899. F. Schneider et Comp. — D. 800.

J. L e f é b r e, *La liquéfaction des gaz et ses applications*. Paris, Gautiers-Villars. Kilencz fejezetben 38 ábrával illusztrálva tárgyalja a gázok folyósítását, közli a kritikus hőmérsékletre vonatkozó újabb vizsgálatokat, a folyékony gázok alkalmazását és a jégkészítő gépek szerkesztését. — M. 936.

Dr. A. F i s c h e r, *Fixirung, Färbung und Bau des Protoplasmas*. Jena, G. Fischer, 1899. Az újabb sejtbuvárlat elméletének és technikájának kritikai méltatása 1 színes táblával és 21 ábrával. — L. 379.

G. D r a g e n d o r f f, *Die Heilpflanzen der verschiedenen Völker und Zeiten*. Ihre Anwendung, wesentlichen Bestandtheile und Geschichte. Stuttgart, F. Enke, 1898. — H. 573.

T. O'Conor Sloane, *Liquid air and the liquefaction of gas*. Theory, history, biography, practical applications, manufacture. London 1899. Sok ábrával fölvilágosítva 17 fejezetben tárgyalja a levegő és a gázak folyósításának történetét, közli Faraday, Pictet, Cailletet, Wroblewski, Olszewski, Dewar életrajzát, az elsorolt tudósok közül többnek az arcképét is, továbbá a Linde- és a Hampson-féle folyósító készüléket és a folyékony levegővel való kísérletek leírását is adja. Utolsó fejezete a nagy hidegek mikénti felhasználását tartalmazza. — M. 931.

Gerland u. Traumüller, *Geschichte der physikalischen Experimentirkunst*. Leipzig 1899. A 425 ábrával illusztrált könyv körülbelül 1845-ig történetét adja az ó-, közép- és újkor nevezetesebb fizikai kísérleteinek, végig kalauzolja az olvasót Archimedes, Heron, Porta, Galilei, Kepler, Cartesius, Guericke, Boyle, Huygens, Leibniz, Papin, Amonton, Fahrenheit, Réaumur, S'Gravesand, Muschenbroek, az elektromozó gép szerkesztői, Galvani, Volta, Ampère, Seebeck, Ohm, Faraday kísérletein, az elektromos telegráfia fejlődésén és a Daniell szerkesztette első állandó elem készítésén. — M. 921.

Horsley Hinton-Taube, *Künstlerische Landschafts-Photographie in Studium und Praxis*. Berlin, R. Oppenheim. 1896. A szerző 13 fejezetben útmutatást ad mindazoknak, a kik tájképfelvételt készítenek, a képnek maradandó, művészi becsét is óhajtának adni. Főbb fejezetei: A vízszintes vonalak haszna. A fák a tájképen. A távol-

ság alkalmazása a tájképen. A tónus és a levegőperspektíva. A felhők és alakok a tájképen. — R. 673.

Smithsonian Meteorological Tables. Washington 1893. Guy ot meteorológiai és fizikai táblázatai figyelembe vételével magában foglalja mindazokat az állandókat és táblázatokat, a melyek nélkül meteorológus el nem lehet. — D. 498.

R. Kearton, *With Nature and a camera.* London, 1898. A 11 fejezetből álló és 180 képpel ellátott munka egy műkedvelő fotografus kirándulásait ismerteti a nagy természetben, a ki a madár- és rovarvilág elrejtett életjelenségeit lesi el és példát nyújt arra, hogy a fotografus kamrája miként szegődhetik a természettudomány szolgálatába. — G. 695.

R. Kearton, *Wild life at home.* London 1899. Az előbbi munka szellemében 7 fejezetben közli megfigyeléseit az emlősök, madarak, rovarok, csúszó-mászók, ha-

lak stb. életéből, s az érdekesebb megfigyeléseket és jeleneteket 97 fotografiai felvétel örökíti meg. — G. 694. —ó.

(17.) *Amerikai ajándék tudományos czélra.* Az amerikaiak nagy szeretete a tudomány iránt bámulatos. A Közlönyből tudjuk, hogy Lick, a zongoragyáros olyan csillagvizsgálót építtetett, a melynek refraktora a maga idejében a legnagyobb volt; tudjuk, hogy a Yerkes-obszervatóriumé csakhamar túlszárnyalta: de ez ajándékok pénzbeli értékét jóval felülmúlja Stanford-é asszony nagyszerű ajándéka. Stanford, a milliomos t. i. egyetemet alapított volt, melyet tiszteletére Stanford-egyetemnek neveztek el; özvegye a Southern-Pacific vasútnak 285 ezer részvényét, melyet férjétől örökölt, eladta 55 millió koronáért s az egész összeget a férje alapította egyetemenk ajándékozta. Így azután nem csoda, hogy az Amerikai Egyesült-Államokban új meg új egyetemek keletkeznek, melyek magukban véve egész várost alkotnak. —ó.

KÉRDÉSEK.

(23.) Lehet-e tormatenyészésre érett istálló trágya hiányában műtrágyát alkalmazni? Megné-e a torma ettől is olyan nagyra, mint az istállótrágyától? Ha igen, milyen és mennyi műtrágyát alkalmaznak sárgás, homokos, mély, kavicstól mentes talajomon 100 négyszögöl nagyságú területen?

Sz. L.

(24.) Tessék velem tudatni, vajjon a generátor-gázfűtés a mészkökemenczékben gazdaságosan vezethető-e be, vagy nem? Vannak-e már hazánkban ily kemenczék berendezve? Ha nem, a külföldön hol találhatók? Gazdasági szempontból ajánlatos-e ily módon kemenczéket építeni, figyelembe véve, hogy a levegő a rendes körkemenczében felmelegítve jut az égés helyére.

D. S.

(25.) A bérletemen lévő erdőben sok a fenyőmag- (borovicska) termés; szeretném borovicskapálínkákat kifőzni; kérdem tehát, mi az eljárás a mag leszedése után, hogyan kell megerjeszteni, hogyan történik a főzés (kis kazánban, üstben), sok-e az első lefolyt pálinkában a kozmás olaj (fuzli) és többször kell-e feltölteni, hogy kellemes és erős italt kapjak?

F. K.

(26.) Hol vehetnék formolt? és milyen áron?

Sz. J.

(27.) A beküldött élősködő a fák törzsén a kéregből szokott kinőni; kérem, tessék a nevét és életmódját röviden közölni, mert úgy vélekedem, hogy kárára van a fának, melyen előfordul. Miképen lehet ellene védekezni?

B. B.

FELELETEK.

(1899. 131.) A frissen fejt tehéntejet, hogy össze ne menjen, tiszta levegőjű helyiségben közvetlen a fejtés után, le kell hűteni +4—+6° C. hőmérsékletre jeges vízzel Lavrens-féle hűtő segélyével, a tejes edényt pedig addig, míg a tej ezt a hőmérsékletet el nem érte, nem szabad elzárni, hogy a tejben levő levegő és különféle gázok az edényből kiszabadulhassanak, mivel, ha ezek benne maradnak, nem savanyodik ugyan meg, de forraláskor összefut.

Sokan szódabikarbonát (Na₂CO₃) szoktak használni, hogy a tejet eltarthatóvá tegyék 0.50% mennyiségben, de ez kisebb-nagyobb mértékben a tejnek idegen ízt kölcsönöz, s a vele elért eredmények nem kielégítőek. Ha a tejet jeges vízzel úgy hűtjük, vagy olyan helyen tartjuk, hogy hőmérséklete állandóan +4° C. napokig is eláll s forralható. Legjobb, de egyúttal legdrágább eljárás a Case technikus feltalálta tejjég alkalmazása. A tejjéget erre a czélra beren-

dezett jégkészítő gépekkel közönséges tejből állítják elő. E gépek alig különböznek a mesterséges vízjeget előállító gépektől, csak-hogy a megfagyasztandó víz helyett jóminőségű, egészséges és nagy zsirtartalmú (3.50%) tejet használnak, hogy a konzerválható tejben felolvadt tejjég a tejet meg ne rontsa. Ha a tej fejes után lehül és állni hagyjuk, hogy a gázok kiszabadulhassanak, 10—12% tejeget teszünk a tejbe, mely a míg el nem olvad, a tej friss állapotát megtartja. Rossz hővezető edényekben a tej 15 napig is eláll és szállítható nagy távolságokra. Ugyanezt a hatást elérnök közönséges jéggel is, de ez többé-kevésbé tisztátalan s felolvadva, a tej viztartalmát nagyon növeli s a tej értékét rontja. A tejjéggel való konzerválás mindig jobban terjed s nagy városoknak tejjel való ellátására használják a szállítók. Szibériában a tejet megfagyasztva, rudakban árulják s a rudakból vágják le a bevő kívánta mennyiséget, melyet felolvasztanak. De ennek a tejnek — úgy mondják — egészen más íze van, mint a jó friss tejnek.

FERENTZY IMRE.

(23.) Minthogy a torma táplálékban gazdag, tehát erős, lazább talajban fejlődik jól: az érett istállótrágya alkalmazása a torma-tenyésztésben nagyon is helyén való. Ennek hiányában próbát lehet tenni a műtrágyával is, feltéve, hogy a talaj elegendő televényt tartalmaz. A torma kevesebb foszfor-savat és jóval több nitrogént, leginkább pedig kálit kíván, ezért a műtrágyát is ehhez kell alkalmazni. Közepes számítás szerint 100 négyszögöl területre 10 kg 20%-os szuperfoszfátot és 20 kg kénsavas káliumot kell öszszel, vagy (mikor az idő engedi) télen át elszórni és a talajjal jól összekeverni, tavasszal pedig 10 kg kénsavas ammoniumot alkalmazni, májusban ismét 10 kg chili-salétromot. E műtrágya a Hungaria műtrágyagyártól is megkapható (Budapest, V. Váczi-körút).

Gy. I.

(24.) A generátor-gázfűtés ép oly cél-szerűen alkalmazható a mészégető, mint más czéla szolgáló kemenczékben. Hogy Magyarországon hol vannak ilyfajta kemenczék működésben, nem tudom. Szerkezetökről felvilágosítást talál Dr. G. Feichtinger, »Die chem. Technologie der Mörtelmaterialien« című munkájában. Megjelent Fr. Vicweg & Sohn-nál Braunschweigban. Minden-

nemű gázfűtésekre vonatkozó szerkezet, rajz, költségvetés szállításával stb., sőt kemencze építésével is a következő czég foglalkozik: Rich. Schneider, Civilingenieur Dresden, A. Hohestrasse 7. W. V.

(25.) A fenyőmagot (az ősrégi szokás szerint) körülbelül ugyanannyi súlyú vízzel leöntik és erjedni hagyják. Megjegyzem, hogy az érett (két éves) magot előbb össze kell törni. Az erjedés nagyon lassan indul meg, valószínűleg azért, mert a fenyőmag olaja gátolja az élesztő gyors fejlődését. A kierjedt anyagot végre közönséges kis üstben desztillálják. Ma már sokkal rövidebb eljárást használnak, a mennyiben az összetörött magra, 40—50%-os tiszta szeszt öntenek és 1—2 napi érintkezés után a szeszt kis üstben ledesztillálják. Az illó cteres fenyőmagolaj az alkohollal együtt elszáll és ugyanolyan ízt ad, mint a milyén a régi módszer szerint gyártott borovicskának van.

W. V.

(26.) A formol vagy más — ismeretebb — nevén formalin, melyet a chemikus formaldehydnek nevez, minden droguistakereskedőtől beszerezhető. Budapesten a Kochmeister Frigyes utócai gyógyszerárkereskedésében (V., Nagykorona-utca 32) egy kilogramm ára 3 korona 20 fillér.

Gy. I.

(27.) A beküldött sárgás-színű gomba egyike a taplós gombafajoknak, neve *Polyporus sulfureus*; termőtestjét fedelékiesen egymás fölé helyezhető és kanyargós szélű lemezek alkotják, melyek különféle fáknek törzséből nőnek ki. Táplálkozó miczéliuma főleg dió-, cseresznye-, meggy- és körtefa törzsében él, termőtestjei pedig a törzs kérgeből nőnek ki; ezek eleinte lágyhúsú, sajtszerű állományú, később megkeménykedő, többnyire félkör alakú lemezek, melyek világos-sárgák vagy narancs-színűek, spórárétege pedig kénsárga. Az említett termőtestek, a fák törzséből juniustól novemberig szoktak kinőni, az illető fákna pedig ez a gombafaj táplálékelvonás következtében általmára van. Gyümölcsösben az ilyen termőtesteket mentől hamarabb ki kell a törzsből vágni és megsemmisíteni, mert ellenkező esetben a megérő és széthurcolódó spórák egészséges fákban vernek tanyát, mi által azokat is veszélyeztetik.

SCHILBERSZKY KÁROLY.

METEOROLÓGIAI FÖLJEGYZÉSEK

A MAGYAR KIRÁLYI ORSZÁGOS METEOROLÓGIAI INTÉZETEN, BUDAPESTEN

1900. FEBRUÁRIUS HÓNAPBAN.

A

Nap	Légnyomás milliméterben				Hőmérséklet C. fokban						Párányomás milliméterben				Nedvesség százalékban			
	7h reggel	2h d. u.	9h este	közép	7h reggel	2h d. u.	9h este	közép	maxi-muma	mini-muma	7h reg.	2h d. u.	9h este	közép	7h reg.	2h d. u.	9h este	közép
1	749.6	749.9	750.8	750.1	1.3	6.4	4.4	4.0	7.0	1.2	4.8	5.1	5.1	5.0	94	71	82	82
2	51.8	50.9	50.4	51.0	2.8	6.0	5.4	4.7	6.7	2.2	4.7	5.3	5.7	5.2	82	76	85	81
3	49.9	49.7	49.7	49.8	4.8	8.0	6.3	6.4	8.8	3.5	4.9	6.2	6.3	5.8	76	78	88	81
4	49.6	48.5	48.6	48.9	4.9	6.3	6.6	5.9	7.3	4.4	6.1	6.5	6.4	6.3	96	91	88	92
5	46.9	45.4	44.3	45.5	4.0	6.9	7.2	6.0	8.2	4.0	5.4	6.1	7.1	6.2	88	83	94	88
6	43.2	41.2	40.9	41.8	5.5	7.0	7.0	6.5	8.4	5.2	6.2	6.4	7.0	6.5	93	85	94	91
7	41.7	41.9	44.4	42.7	5.4	6.4	4.3	5.4	7.1	4.2	6.3	6.6	5.3	6.1	94	91	85	90
8	45.5	46.5	48.6	46.9	3.2	6.3	3.2	4.2	6.7	2.5	4.7	4.7	4.8	4.7	81	66	83	77
9	50.5	50.6	49.3	50.1	1.5	4.2	3.2	3.0	4.6	1.1	4.4	4.4	3.5	4.1	85	71	61	72
10	46.7	44.3	44.2	45.1	2.2	4.9	5.2	4.1	5.9	1.6	4.2	5.0	5.5	4.9	79	76	83	79
11	43.2	42.9	42.9	43.0	5.0	6.2	4.0	5.1	6.6	3.7	6.0	6.0	5.3	5.8	92	85	87	88
12	45.0	44.7	42.0	43.9	3.0	3.2	4.0	3.4	4.1	2.0	6.7	5.0	5.8	5.2	83	87	95	88
13	41.8	43.3	45.1	43.4	5.0	11.3	9.4	8.6	12.0	3.5	6.1	8.1	8.1	7.4	94	82	92	89
14	40.0	37.2	37.4	38.2	7.1	7.8	6.4	7.1	9.7	6.4	7.2	6.8	5.3	6.4	96	86	73	85
15	43.4	46.9	50.9	47.1	3.5	4.6	0.2	2.8	6.4	0.1	4.4	3.9	4.2	4.2	75	62	90	76
16	50.6	47.5	44.5	47.5	-1.6	0.5	1.3	0.1	1.5	-2.4	3.5	3.8	4.1	3.8	86	80	82	83
17	46.3	47.9	47.5	47.2	2.2	6.4	3.6	4.1	6.4	0.5	4.6	4.9	4.7	4.7	85	68	80	78
18	45.1	44.7	45.0	44.9	0.6	2.8	1.5	1.6	3.6	0.2	4.4	4.8	4.6	4.6	92	86	91	90
19	46.5	46.9	46.3	46.6	2.0	6.2	4.2	4.1	6.5	1.4	4.6	5.4	5.7	5.2	87	76	92	85
20	40.7	36.8	36.5	38.0	3.2	8.2	7.1	6.2	8.2	1.6	4.8	5.5	6.3	5.5	83	67	84	78
21	36.4	37.0	39.7	37.7	5.4	8.2	6.4	6.7	8.7	5.4	6.3	6.2	6.6	6.4	94	77	91	87
22	43.6	45.8	48.6	46.0	3.6	5.2	2.1	3.6	6.4	2.1	4.4	3.9	4.3	4.2	75	58	80	71
23	51.7	53.3	56.0	53.7	-0.3	7.2	4.8	3.9	7.5	-0.4	3.7	3.8	3.3	3.6	83	50	52	62
24	59.4	60.1	60.0	59.8	0.3	7.9	4.0	4.1	8.2	0.0	3.8	3.6	4.5	4.0	80	45	73	66
25	60.1	59.3	58.9	59.4	1.5	8.9	6.2	5.5	9.4	1.1	4.0	5.0	5.7	4.9	78	59	81	73
26	57.8	56.1	54.1	56.0	2.8	10.7	7.4	7.0	11.1	2.5	4.8	5.5	6.4	5.6	86	57	83	75
27	50.8	48.0	47.1	48.6	3.0	8.6	8.9	6.8	10.1	2.7	4.2	5.7	6.1	5.3	74	68	72	71
28	45.5	43.8	41.6	43.6	3.5	12.0	10.3	8.6	14.2	3.6	5.4	6.8	6.3	6.2	92	65	67	75
Közép	747.2	746.8	747.0	747.0	3.0	6.7	5.2	5.0	7.5	2.3	5.0	5.4	5.5	5.3	85	73	82	80

3-án éjjel ●, ≈. — 6-án reggeltől délig és d. u. 2h-től késő estig megszakításokkal ●. — 7-én d. e. és d. ú. 1-ig ●. — 9-én éjjel ●, ✖. — 10-én 5h-től késő estig ●. — 11-én d. u. 1/23 körül kis eső. — 12-én d. e. 10h-tól d. u. és este ●. — 13-án d. e. 10h és d. u. 5h kis eső. — 14-én d. e. és d. u. 3-ig ●, — 16-án d. u. 5h kis eső, éjjel ✖. — 20-án este felé kis eső. — 21-én d. e. 8h körül kis eső. — 27-én 1h körül kis eső. — 28-án d. u. 1h kis záporosó néhány dörgéssel.

METEOROLÓGIAI FÖLJEGYZÉSEK

A MAGYAR KIRÁLYI ORSZÁGOS METEOROLÓGIAI INTÉZETEN, BUDAPESTEN

1900. FEBRUÁRIUS HÓNAPBAN.

B.

Nap	Szélirányok és szélereő			Felhőzet				Csapadék 24 óra alatt mm.	Földmágnességi megfigyelések Ó-Gyallán					
	7h reggel	2h d. u.	9h este	7h reggel	2h d. u.	9h este	kő- zép		Elhajlás			Horizontális intenzitás		
									7h reggel	2h d. u.	9h este	7h reggel	2h d. u.	9h este
1	SE ²	E ¹	SW ¹	10	7	3	6-7		70°30'0"	70°31'9"	70°30'1"	2-1149	2-1136	2-1147
2	SE ¹	E ¹	E ¹	8	6	10	8-0		30-0	33-2	29-5	151	133	138
3	NE ¹	E ¹	NE ¹	7	7	10	8-0	0-2 ● ≈	30-2	32-5	30-0	148	135	138
4	NE ¹	NE ¹	S ¹	10 ●	10	10	10-0		30-1	34-2	26-9	149	142	111
5	NE ²	NE ¹	SE ¹	10	10	6	8-7		29-5	32-2	29-1	133	121	125
6	NE ¹	NE ¹	N ²	10 ●	10	10 ●	10-0	2-0 ●	29-7	32-2	30-1	136	131	135
7	NE ¹	NE ¹	— ⁰	10	8	2	6-7	2-7 ●	29-0	32-5	30-1	140	133	145
8	N ³	N ²	N ¹	7	6	0	4-3		29-4	34-1	30-4	153	141	159
9	NE ²	E ²	NE ²	5	10	10	8-3	0-7 ● ✱	30-5	33-1	28-8	153	146	137
10	NE ¹	— ⁰	N ²	10	10	10 ●	10-0	2-8 ●	29-8	34-1	30-3	144	137	154
11	N ¹	S ¹	SE ¹	10	10	10	10-0	ny. ●	29-1	32-5	29-8	159	118	145
12	S ¹	NE ¹	NE ¹	8	10 ●	10 ●	9-3	6-5 ●	29-9	33-0	30-2	156	145	149
13	N ¹	SE ¹	— ⁰	10	8	9 ●	9-0	0-1 ●	29-3	31-9	29-6	153	148	146
14	W ²	N ³	N ⁶	10	10 ●	4	8-0	13-9 ●	29-1	32-9	29-7	152	154	130
15	N ⁷	N ⁵	N ⁵	2	0	1	1-0		29-7	33-8	29-0	155	152	142
16	NW ¹	SE ²	SE ²	10	10	10 ●	10-0	1-9 ● ✱	30-0	32-2	30-3	145	158	142
17	N ²	N ⁰	S ¹	10 ●	0	4	4-7		29-6	33-1	29-3	153	148	145
18	E ²	E ¹	— ⁰	9	10	10	9-7		30-1	31-0	29-9	151	150	153
19	E ¹	SE ²	SE ²	8	7	9	8-0		29-7	32-0	30-0	158	158	151
20	SE ²	SE ¹	SE ¹	6	10	9	8-3	ny. ●	29-6	33-0	28-8	164	153	152
21	E ¹	NE ¹	NE ¹	9	9	8	8-7	ny. ●	30-3	33-5	27-6	163	141	137
22	NW ⁵	NW ⁵	NW ⁴	4	9	0	4-3		29-4	32-1	30-0	157	156	154
23	NW ¹	NW ³	NW ³	0	0	0	0-0		29-7	32-8	30-5	160	166	160
24	NW ¹	SE ¹	— ⁰	0	1	0 ≈	0-3		29-7	34-3	29-9	170	149	142
25	N ²	E ²	N ¹	2	4	1	2-7		29-1	34-0	30-1	151	136	139
26	N ¹	S ³	W ¹	2	2	0	1-3		29-7	33-3	29-8	157	145	144
27	E ²	SE ²	SW ³	3	6	0	3-0	0-1 ●	29-5	32-9	26-8	150	158	133
28	SW ¹	N ²	N ¹	2	8	10	6-7	0-3 ● ⚡	28-7	32-3	30-0	147	145	147
Közép	1-7	1-6	1-6	6-9	7-1	5-9	6-6	31-2	70°29'7"	70°32'9"	70°29'5"	2-1152	2-1144	2-1143

A csapadékos napok száma 11, a viharosaké 2.

A szélirányok eloszlása: N NE E SE S SW W NW Szélcsend
18 17 11 14 5 3 2 8 6

Jelek magyarázatai: köd ≈, eső ●, hó ✱, jégeső ▲, dara Δ, égi háború ⚡, villogás ⚡, ónos eső ∞, harmat ⊂, dér ⊃, zuzmára ∨, ny. = csapadék nyoma, ✱ = szélvihar, N = észak, E = kelet, S = dél, W = nyugot.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.